

Beter | Thuis in Taal

Verbeter de samenwerking met ouders
voor meer taalstimulering thuis

Magazine voor
professionals in
onderwijs en
kinderopvang

“ De taalomgeving van
jonge kinderen thuis bepaalt
in sterke mate de ontwikkeling
van taal en geletterdheid. ”

2023

Samenwerken
met ouders aan de
taalontwikkeling,
nu ook thuis!

Knip uit
en speel het
dilemmaspel

Ontwikkeling
jonge kind vraagt
om specifieke
kennis en kunde

Inhoud

5

Thuis in Taal, een bewezen aanpak

Voorwoord

6

Samenwerken met ouders aan de taalontwikkeling, nu ook thuis!

Interview met Martine van der Pluijm

9

Thuis in Taal naar huis

Hoe werkt het?

11

Stimuleer de interactie tussen ouder en kind!

Ouder-kindactiviteiten

14

Een andere thuistaal ondersteunt

Meertaligheid en taalontwikkeling

17

Dilemmaspel meertaligheid

Knip uit en speel het spel

25

Ontwikkeling jonge kind vraagt om specifieke kennis en kunde

Een nieuwe masteropleiding

26

Alles draait om visie!

Samen concrete afspraken maken

28

Emotiekaarten en stappenplan ondersteunen de begeleider

Studenten ontwikkelen producten voor de beroepspraktijk

30

Inspiratiefestival Thuis in Taal op school en thuis

Nagenieten met een fotoimpressie

32

Verbinden en versterken met kennis en netwerken

Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders

34

Met lege handen? Zeker niet!

Thuis in Taal in de kinderopvang

35

Waar liggen de Thuis in Taal-gemeenten?

Check je topografische kennis, doe de test!

36

Geen quick fix!

De overdracht van de aanpak Thuis in Taal

39

Webinars, websites en colofon

40

Gedicht Jesse Laport

Voorgedragen op het Inspiratiefestival

Nadat in 2020 het eerste magazine Beter Thuis in Taal verscheen is er veel gebeurd: nieuw onderzoek, nieuwe ervaringen, nieuwe successen en nieuwe geleerde lessen. Dit alles hebben we in dit magazine voor je gebundeld.

**We wensen
je veel
inspiratie toe!
Het team Thuis
in Taal**

Thuis in Taal

| www.aanpakthuisintaal.nl

6

Samenwerken met ouders aan de taalontwikkeling, nu ook thuis!

Martine van der Pluijm
Lector

Denk jij na over het geven van thuisondersteuning?

Senem Tekin
Coördinator Thuis in Taal team Rotterdam

14

Een andere thuistaal ondersteunt

Frederike Groothoff
Taalkundige

8

25

Ontwikkeling jonge kind vraagt om specifieke kennis en kunde

Annemarie van Efferink
Initiatiefneemster masteropleiding

Alles draait om visie!

Saskia de Bruijne
Teamleider Jonge Kind

32

Verbinden en versterken met kennis en netwerken

Nienke Dek
Projectleider Landelijk GKA Agenda Taal & Ouders

26

Met lege handen? Zeker niet!

Sylwia Stawarz
Manager kwaliteit bij kinderopvangorganisatie Kiddoozz

35

Actief Ouderschap versterkt de relaties tussen ouders en professionals

David Kranenburg
oprichter en directeur Actief Ouderschap

36

Geen quick fix!

Monique Ruedisueli,
Liesbeth Timmerije en Edith van Gils
Coaches Thuis in Taal

34

Thuis in Taal, een bewezen aanpak

Het thema kansengelijkheid en taal is actueler dan ooit. Professionals, beleidsmakers, politici, bestuurders, iedereen is er druk mee. Taal is immers de belangrijkste schakel in de ontwikkeling van kinderen. Hoe mooi is het dat rond het thema taal de afgelopen jaren aanpakken zijn ontwikkeld die hebben bewezen te werken. Vaak is een belangrijk element van 'dat iets werkt' de aansluiting bij wat aan kennis aanwezig is bij mensen. Zo'n bewezen aanpak is Thuis in Taal.

Mijn eerste kennismaking met Thuis in Taal vergeet ik nooit meer. Hoewel ik al een flink aantal jaren als bestuurder in het basisonderwijs actief was en al vele klassen met peuters en kinderen in bedrijf had gezien en met veel ouders had gesproken, werd ik geraakt door wat ik in de praktijk zag. Tijdens een schoolbezoek zag ik dat een kind met moeder en een pedagogisch medewerker een spel aan het spelen was, waarbij de pedagogisch medewerker moeder leerde hoe ze dat kon doen met haar kind en gestimuleerd werd om de thuistaal te gebruiken. Het plezier spatte ervan af bij moeder en kind.

Ik liet me informeren over het doel en de resultaten van het programma. Daarbij realiseerde ik me dat met kleine veranderingen en kleine stapjes gericht op de omgang met taal tussen ouders en kinderen, grote kansen worden gecreëerd op een betere toekomst voor die kinderen. Sinds die tijd ben ik fan van de aanpak van Thuis in Taal. Niet alleen omdat het me raakte dat met betrekkelijk eenvoudige inzet grote sprongen kunnen worden gemaakt, maar ook omdat het succes van de aanpak ligt in het werken zonder (voor)oordelen over hoe ouders hun kinderen opvoeden. Iedere cultuur heeft zijn eigen gewoontes. Thuis in Taal sluit aan bij die culturen, vanuit respect en denken in kansen voor verbetering van de inzet van taal.

In dit magazine vindt u aansprekende voorbeelden uit de praktijk van Thuis in Taal op school en van de nieuwe aanpak thuis. Laat u inspireren, doe mee en draag het geleerde uit, zodat heel veel kinderen en hun ouders mogen ervaren dat een rijke taalomgeving ook voor hen is weggelegd en dat daarmee hun kansen om hun talenten tot uitdrukking te brengen worden vergroot.

Diane Middelkoop

Voorzitter College van Bestuur PCBO

Lid Stuurgroep Thuis in Taal

Penvoerder aanvraag Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders

Samenwerken met ouders aan de taalontwikkeling, nu ook thuis!

“Het is een hele stap voor ouders om de ervaringen die zij op school opdoen in te zetten tijdens interacties thuis.”

Nadat Martine van der Pluijm tussen 2011 en 2020 onderzocht heeft hoe je binnen de schoolmuren met álle ouders kunt samenwerken aan de taalontwikkeling van kinderen, is er nu een vervolgonderzoek: Thuis in Taal naar huis. Daarin wordt onderzocht hoe je de interactie tussen ouder en kind ook thuis kunt stimuleren.

Thuis in Taal

Tijdens haar promotieonderzoek ontwierp Martine een partnerschapsprogramma voor leraren*: Thuis in Taal. Die aanpak met zeven stappen helpt professionals te bouwen aan gelijkwaardige relaties met ouders, om zo taalrijke interacties tussen ouders en hun kinderen te bevorderen. "Omdat die interacties zo belangrijk zijn voor de taalontwikkeling", zegt Martine.

"Kinderen die opgroeien in een omgeving waar veel met hen gesproken wordt, hebben een groot voordeel ten opzichte van kinderen met minder taalervaring", vervolgt ze. "Vooral kinderen van ouders met minder opleiding en hulpbronnen, zoals een sociaal netwerk of financiële middelen, zijn in het nadeel.

Dit verschil in de hoeveelheid en kwaliteit van de taal en de kennis over de wereld kunnen zij op de basisschool nauwelijks inhalen. (Voor)scholen 'bouwen door' op de taalbasis van thuis. Voor professionals in de kinderopvang en onderwijs is het daarom belangrijk zich te verdiepen in de taalomgeving van kinderen om daarop aan te kunnen sluiten. Alleen is er nog maar weinig kennis over hoe zij die verbinding tussen school en thuis kunnen maken."

Ouders vervullen een sleutelrol

"Hoewel alle ouders willen dat hun kind zich goed ontwikkelt, ook in taal, zijn niet alle ouders zich bewust van hun eigen sleutelrol daarbij. Terwijl ouders door taalrijke interacties met hun kind, in de taal die zij het beste beheersen, zelf de basis leggen. Wanneer ouders in hun gesprekken met hun kind beurten wisselen en het kind aanmoedigen in plaats van fouten corrigeren, dan krijgt het kind meer ruimte om taal te gebruiken. En dat leidt, op een heel vanzelfsprekende wijze, tot het uitbreiden van taal."

Met de aanpak Thuis in Taal op school bouwen leraren aan de basis voor een partnerschap met ouders. Zij verdiepen zich in de taalomgeving thuis, zorgen voor afstemming met ouders over hoe en wanneer er contactmomenten zijn en bouwen een gelijkwaardige relatie op met ouders. Op basis van dit partnerschap kunnen leraren samen met ouders werken aan de taalontwikkeling van kinderen. Door, liefst wekelijks, ouder-kindactiviteiten in de groep te organiseren, vol taalrijke interactie, helpen zij ouders succeservaringen op te doen. Martine: "In het onderzoek zagen we dat in groepen waar deze ouder-kindactiviteiten structureel georganiseerd worden, de interactie tussen kinderen en ouders tijdens deze activiteiten groeit. Bovendien ervaren leraren dat de samenwerking met ouders beter verloopt."

"Kinderen die opgroeien in een omgeving waar veel met hen gesproken wordt hebben een groot voordeel ten opzichte van kinderen met minder taalervaring."

Dr. Martine van der Pluijm

Lector Samenwerken aan een taalrijke omgeving voor jonge kinderen, Hogeschool Rotterdam.

Vervolgonderzoek: Thuis in Taal naar huis

Het vervolgonderzoek richt zich op de thuissituatie. "Het is immers een hele stap om de ervaringen die ouders op school opdoen in te zetten tijdens interacties thuis." Tussen 2020 en 2024 wordt op elf Rotterdamse (voor)scholen die op school al werken met Thuis in Taal bij gezinnen thuis ondersteuning geboden.

"We zijn nu op de helft van het onderzoek en hebben een aanpak voor in de thuissituatie ontwikkeld die naadloos aansluit op de aanpak op school." Gedurende minimaal tien weken komen begeleiders wekelijks bij gezinnen thuis en laten ouders en kinderen daar ervaring opdoen met interactie. De begeleiders leren de hulpbronnen, routines en interesses van het gezin kennen, stemmen daar activiteiten op af en sluiten aan op de kennis van kinderen en ouders. Denk aan laagdrempelige activiteiten als samen tafeldekken, naar de speeltuin gaan of spelen met het speelgoed van het kind. Activiteiten die ouders en kinderen leuk vinden om samen te doen. De thuisbegeleiders laten ouders zien hoe zij een actieve rol kunnen hebben in de taalontwikkeling van hun kind door aan te sluiten bij de interesse van hun kind, vragen te stellen en samen plezier te maken. En daarbij hun thuistaal te spreken."

De eerste bevindingen

In het onderzoek – dat nog loopt – is nu al een belangrijke bevinding gedaan: leraren zijn een onmisbare schakel bij het bieden van ondersteuning thuis. "Leraren kunnen thuisbegeleiders vertellen waar het kind op school enthousiast over is of met welke materialen het kind graag speelt. Thuisbegeleiders kunnen daar dan

* Leraren gebruiken we als verzamelterm voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten basisonderwijs

op aansluiten. We zien kinderen en ouders enthousiast worden wanneer speelgoed van school thuis tevoorschijn komt. Zeker als de thuisbegeleider de ouder uitlegt hoe en wat het kind leert van die activiteit. Want dat is iets wat ouders graag willen weten." Zo slaat de begeleider de brug van school naar thuis en vertelt hoe de taalontwikkeling van kinderen ook groeit door te praten tijdens dagelijkse routines. En het gebeurt ook andersom: thuisbegeleiders koppelen de ervaringen bij de gezinnen thuis weer terug naar leraren (uiteraard alleen met toestemming van ouders).

We zien dat, als leraren actief meedoen, het partnerschap tussen school en thuis versterkt. Leraren vertellen in het onderzoek dat de aanpak hen ook helpt. Ze komen meer te weten over bijvoorbeeld de gezinssamenstelling, de rol van de thuistaal of wat ouders en kinderen graag samen thuis doen. "Leraren begrijpen kinderen en

"We zien dat, als leraren actief meedoen, het partnerschap tussen school en thuis versterkt."

ouders beter en kunnen daar met hun onderwijs beter bij aansluiten. En ouders op hun beurt, begrijpen de bedoelingen van de school beter."

Ook zien we dat als de verbinding tussen school en thuis gemaakt wordt, kinderen en ouders profiteren van deze extra aandacht thuis. "Ouders worden zich

Lees verder op pagina 10 ►

Denk jij na over het geven van thuisondersteuning?

Lees de tips van de projectmedewerkers van het team Rotterdam. Zij zijn betrokken bij de ontwikkeling van Thuis in Taal Thuis en hebben al ervaring!

Senem

"Zorg eerst voor een goede aanpak op school. Als je wekelijks ouder-kindactiviteiten organiseert in je groep, vormt zich een community van ouders en kinderen die elkaar steunt en stimuleert. Als die basis er is, dan is de stimulans thuis heel makkelijk te geven!"

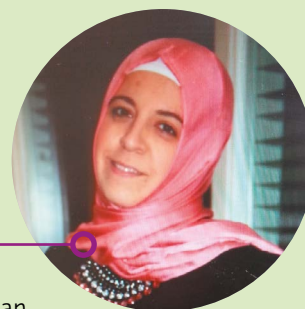
Hozan

"Heb jij een goed beeld van de thuisomgeving van kinderen? Denk goed na over wat jij als professional zou willen weten van de taalomgeving thuis, omdat het je kan helpen beter aan te sluiten bij kinderen en ouders. Praat met kinderen en ouders over de thuisomgeving of kijk of je door een bezoek thuis antwoord op je vraag kunt krijgen. Vul het antwoord niet zelf in zonder die informatie uit het perspectief van het gezin!"

Tara

"Kijk goed naar wat ouders en kinderen nodig hebben. Oftewel: zijn zij geholpen met deze vorm van begeleiding of is er gespecialiseerde hulp nodig? Of juist andersom, vaak is gespecialiseerde hulp overbodig."

Hacer

"Als je thuis bent bij gezinnen, zet dan een spelvorm in om de omgeving thuis te ontdekken. Voorkom dat het overkomt als een soort controle. Speel bijvoorbeeld live memory: ik heb hier een plaatje van een knuffel, heb jij een knuffel in huis? Ik heb hier een plaatje van een boek. Heb jij boeken in jouw huis, enzovoorts. Kinderen vinden het leuk om te laten zien wat ze in huis hebben en verrassen je met wat je allemaal niet ziet als je niet doorvraagt."

bewuster van hun rol. Ze vertellen dat ze het belang van praten en spelen met hun kinderen meer zien en dat ze thuis meer gesprekken hebben. Een ouder vertelde dat ze nu met haar kind overlegt over wat ze zullen eten, welke kleding het kind aantrekt of welke boodschappen ze gaan doen." Ouders met een andere thuistaal gebruiken die taal vaker tijdens gesprekken met hun kind. Leraren en thuisbegeleiders zien dat ouders en kinderen meer praten met elkaar, bijvoorbeeld bij het halen en brengen. Leraren en ook ouders, vertellen bovendien dat kinderen meer betrokken zijn bij activiteiten. Ze durven meer. Ook vertellen zij dat kinderen meer praten, meer woorden kennen en langere zinnen maken dan daarvoor het geval was.

Op weg naar de resultaten

Op dit moment (juni 2023) zit het onderzoek in de laatste fase: het onderzoeken of de thuisondersteuning de beoogde effecten heeft. Martine: "We volgen hiervoor de taalontwikkeling van kinderen, de kwaliteit en kwantiteit van de ouder-kindinteractie en de rolopvattingen van ouders. We meten of er verschillen zijn tussen gezinnen die deelnemen aan de thuisondersteuning en gezinnen die de extra thuisondersteuning niet krijgen en alleen meedoen met Thuis in Taal op school." De resultaten worden eind 2024 verwacht.

Intussen krijgt de aanpak op de pilotscholen steeds beter vorm en is er belangstelling in het land om ook te starten met deze werkwijze thuis. "Begrijpelijk", zegt Martine. "Vaak vergelijken professionals kinderen en ouders met andere kinderen en ouders op de groep en gaat de aandacht naar wat er niet goed gaat. Met de thuisaanpak leren professionals kinderen en ouders op een nieuwe manier persoonlijk kennen. Dat doet veel met kinderen en ouders, zij voelen zich letterlijk gezien. En het geeft professionals voldoening dat zij beter bij hen kunnen aansluiten."

Een vraag die Martine regelmatig krijgt, is of het denkbaar is dat er in de voor- en vroegschoolse educatie meer plek komt voor thuisondersteuning dan voor urenuitbreiding in de groep. "Het antwoord op die vraag zal moeten komen van de politiek, beleidsmakers en praktijk. Maar dit onderzoek kan hiervoor zeker nieuwe inzichten en inspiratie bieden." ■

"Zouden we ons in de voor- en vroegschoolse educatie niet meer op thuisondersteuning moeten richten dan op het uitbreiden van de uren in de groep?"

Ervaringen van ouders met thuisbegeleiding

"**De thuisbegeleider heeft aangegeven dat je op straat over alles kunt praten.** Ik wist het niet, maar het kwam vanuit de kinderen. Dat ze vragen, weet je. Een gesprek met ze voeren. Bijvoorbeeld vertellen waar je naar toe gaat als je weggaat met je kind. Dat was wel een goed punt. Het stimuleert mij om meer te praten, ook in het Nederlands. Dat heb ik meegenomen van het thuisbezoek."

"Kinderen speciaal in deze leeftijd, dus vier jaar, leren spelend. Je hoeft dus niet te zeggen 'Kom hier en een, twee drie, vier, nu'. Nee, niks moet. Ja, we doen een spelletje met ze. En we gaan doen wat het kind wil doen met spelen. Net zoals de thuisbegeleider heeft voorgedaan met mijn zoon. **En activiteiten die op school worden gedaan zoveel mogelijk thuis ook doen: meespelen, dingen samen doen.**"

"**Zij [red: de thuisbegeleider] vertelde me ook hoe mijn kind op school leert. Ik wist dat niet.** En soms vertelt mijn kind iets, maar dan begrijp ik niet wat hij zegt."

"Vroeger bracht ik mijn kind naar bed en legde ik kleding klaar voor morgen. **Nu praten we ook over dingen.** Ik vraag haar: welke kleding wil je morgen aan als je naar school gaat? Een jurk, is dat niet te koud?"

De uitspraken van ouders zijn hier geredigeerd opgenomen.

Ouder- kindactiviteiten

Stimuleer de interactie tussen ouder en kind!

Ouder-kindactiviteiten zijn het hart van de aanpak Thuis in Taal. Ze hebben als doel de dialoog tussen ouder en kind te versterken. Een goede ouder-kindactiviteit is door alle ouders uit te voeren. Juist ook door ouders met minder voorkennis en ouders die moeite hebben met lezen en schrijven of met de Nederlandse taal.

De spelregels

- Gebruik één activiteit voor alle ouder-kindparen in de groep
- Houd het simpel
- Gebruik materialen die thuis ook voor handen zijn
- Gebruik geen geschreven instructies (maak zo nodig een stappenplan met foto's)
- De interactie staat voorop, niet het resultaat

En het aller-
belangrijkste is:
plezier!

Het helpt jou en ouders als alle ouder-kindparen dezelfde activiteit doen. Je kunt de activiteit dan goed uitleggen en ouder-kindparen kunnen bij elkaar 'afkijken'.

Welke activiteiten zijn geschikt?

Wat kies je als activiteit? Iets simpels, niet bijzonder gestructureerd en met een open eind, dus zonder een resultaat dat goed of fout is. Het zijn bij voorkeur laagdrempelige spel- en praatactiviteiten, want die stimuleren het gesprek. Je kunt spelletjes als 'Wat of wie ben ik?', 'Ik zie ik zie wat jij niet ziet' of 'Wat is weg?' spelen, maar ook een (zelfgemaakte) memory biedt veel plezier. Hoe meer ouders en kinderen gewend zijn aan deze activiteiten, hoe moeilijker je de vragen kunt maken die je ze aanreikt.

Het werkt goed om activiteiten te herhalen. Juist ouders die minder ervaring hebben met dit soort activiteiten krijgen dan houvast en doen ervaring op. ►

Het is belangrijk hoe je de activiteit uitlegt

Juist voor ouders met minder voorkennis maakt een begrijpelijke uitleg alle verschil. Dat kan zo:

- Leid de activiteit in door kort te vertellen wat de activiteit precies inhoudt. Een voorbeeld: "Vandaag gaan we samen praten over wat we vanavond gaan eten. Ik ga macaroni maken, met wortel en pompoen en ik maak er ook een salade bij."
- Doe het gesprek voor met een kind in je groep. Laat zien welke vragen je kan stellen: "Wat zou jij graag eten vanavond? Welke groente vind jij lekker? Wil je liever rijst of aardappels, of liever iets anders?"
- Geef kinderen de regie in de activiteit: "Praat samen met mama of papa over wat jullie vanavond kunnen koken." Zo help je kinderen op gang en voelen ouders zich op hun gemak.
- Stel tijdens de uitvoering vragen: "Kun jij papa of mama vertellen wat jij lekker vindt en wat jij graag zou maken?"
- Stimuleer beurtwisselingen: "Vraag mama of papa maar eens wat zij lekker vinden."
- Doe hier en daar mee in het gesprek en laat zien hoe je interactie uitlokt en taal uitbreidt.

Let op!

Natuurlijk kun je bij het gesprek ook een tekening laten maken of in foldertjes van winkels bladeren. Dat kan houvast geven om het gesprek te voeren. Maar bedenk goed dat dat middelen zijn om tot interactie te komen en niet het doel!

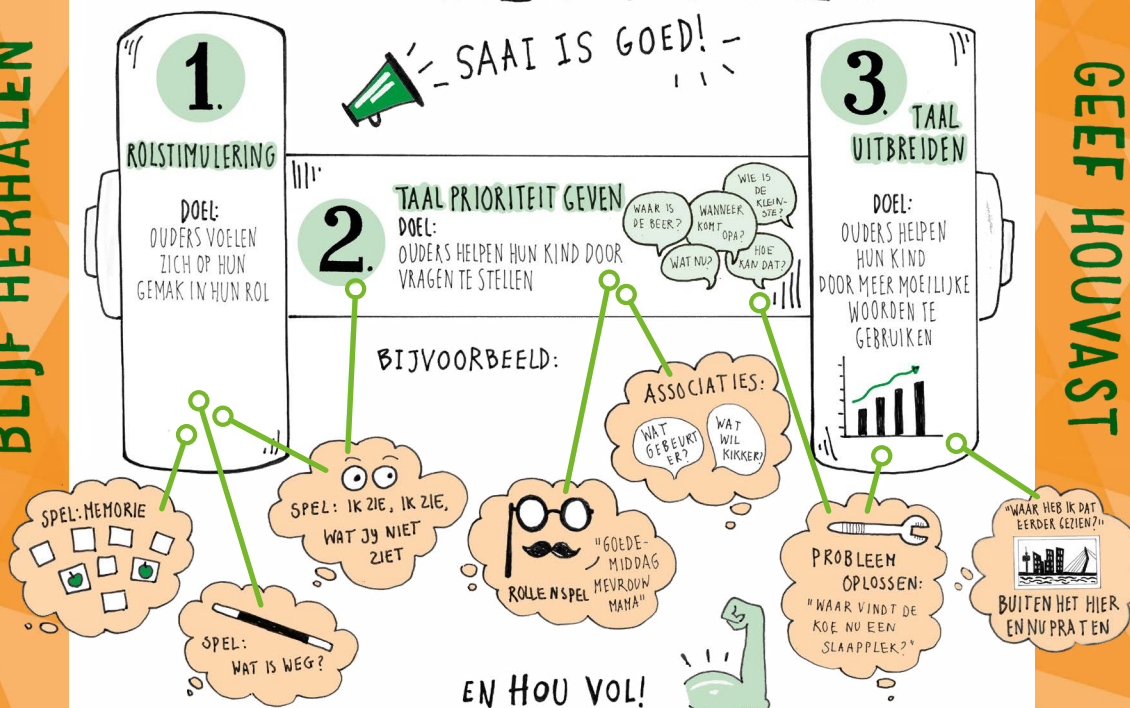

Het helpt als je...

- de ouder-kindactiviteiten regelmatig organiseert, liefst wekelijks
- rekening houdt met leesproblemen en eventuele negatieve schoolervaringen van ouders
- ouders positief toespreekt en complimenteert met hun inzet
- voordoet (*modelt*)
- ouder en kind stimuleert te spreken in hun thuistaal
- aansluit bij (culturele) gebruiken van ouders en kinderen

HOU HET SIMPEL

BLIJF HERHALEN

GEEF HOUVAST

EN HOU VOL!

Inspiratie voor ouder-kindactiviteiten

Welk feest vieren we?

VOORBEREIDING: Print het werkblad 'Welk feest is het?' en leg een voorwerp klaar dat te maken heeft met een feest dat binnenkort gevierd gaat worden.

UITVOERING: Pak het voorwerp en laat het aan de hele groep zien: "Kijk eens wat ik hier heb? Wie kan vertellen wat dit is? Heel goed, het is een... Die heb ik klaargelegd voor Koningsdag/Kerstmis/Carnaval/Bloemencorso/mijn verjaardag... Praat samen met mama of papa over welk feest jullie binnenkort gaan vieren. Denk aan het eten, de muziek, de kleding, wel of geen cadeautjes, activiteiten, dans, versieringen en natuurlijk... de naam van het feest!"

Deel het werkblad 'Welk feest is het?' uit aan ouders en kinderen. Dit kunnen ze gebruiken bij het gesprek als hulpmiddel. Ook kunnen ze in ieder hokje een tekening maken.

Samen dieren kijken

VOORBEREIDING: Vertel kinderen en ouders vooraf dat jullie naar buiten gaan deze keer.

UITVOERING: "Vandaag gaat de ouder-kindactiviteit over dieren. We gaan praten over de dieren die we straks buiten tegenkomen. Kijk, dit is een vogel die ik net tegenkwam op weg naar school. Ik heb er een foto van gemaakt. Straks gaan we met elkaar naar buiten en zoeken we naar dieren. Zullen we dan ook foto's maken van de dieren?"

Loop samen met de groep in de buurt van de school en vraag ouders en kinderen welke dieren ze al gezien hebben. Vraag aan een kind welk dier ze het leukst vinden en wat ze weten van deze dieren: wat eten ze of waar slapen ze?

Suggesties om het gesprek tussen ouder en kind op gang te brengen of te verdiepen: Vraag het kind te benoemen wat hij ziet: Heeft het dier haren, of veren? Voelen die zacht of misschien stug?

Kijk aan het eind samen naar de foto's. Welke dieren hebben ouders en kinderen verzameld?

Tip! Varieer op deze activiteit: neem kinderen en ouders bijvoorbeeld ook eens mee naar de markt of naar een winkel.

Taal is OK Wil je aan de slag met ouder-kindactiviteiten en kun je nog wel wat inspiratie gebruiken? Dan is het pakket Taal is OK een mooie bron. In dit pakket, dat Martine van der Pluijm samen met CED-Groep ontwikkelde, vind je suggesties en werkmaterialen gerangschikt op thema. ■

Een handtekening maken

VOORBEREIDING: Teken op een vel papier de omtrek van je hand.

UITVOERING: "Vandaag gaat de ouder-kindactiviteit over handen. We gaan praten over onze handen en maken een handtekening. Een handtekening van de kinderen en een handtekening van de vaders en moeders. Kijk, dit is mijn handtekening. Hoe denken jullie dat ik deze handtekening gemaakt heb? Heel goed! En jullie mogen zo samen ook een handtekening maken. Een handtekening van mama, papa of oma en een handtekening van jezelf."

Loop door de groep en vraag ouder en kind naar hun handen te kijken en vraag het kind: "Wie van jullie heeft grote handen? Wie heeft kleine handen? Laat ze maar eens zien aan elkaar en meet welke groter of kleiner is."

Suggesties om het gesprek tussen ouder en kind op gang te brengen/te verdiepen: Vraag het kind te benoemen wat het ziet: vingers, nagels, nagellak, ringen, pleister, henna. Weten ze ook de namen van de vingers?

Sluit af met een liedje of rijmpje over handen/vingers. Kent een vader of moeder ook een liedje of rijmpje in een andere taal?

Een interessant voorwerp

VOORBEREIDING: Loop met een tas door je schuur en je keuken en stop hem vol met gebruiksvoorwerpen. Vraag ouders en kinderen dat vooraf ook te doen. Maak een tafel met die voorwerpen.

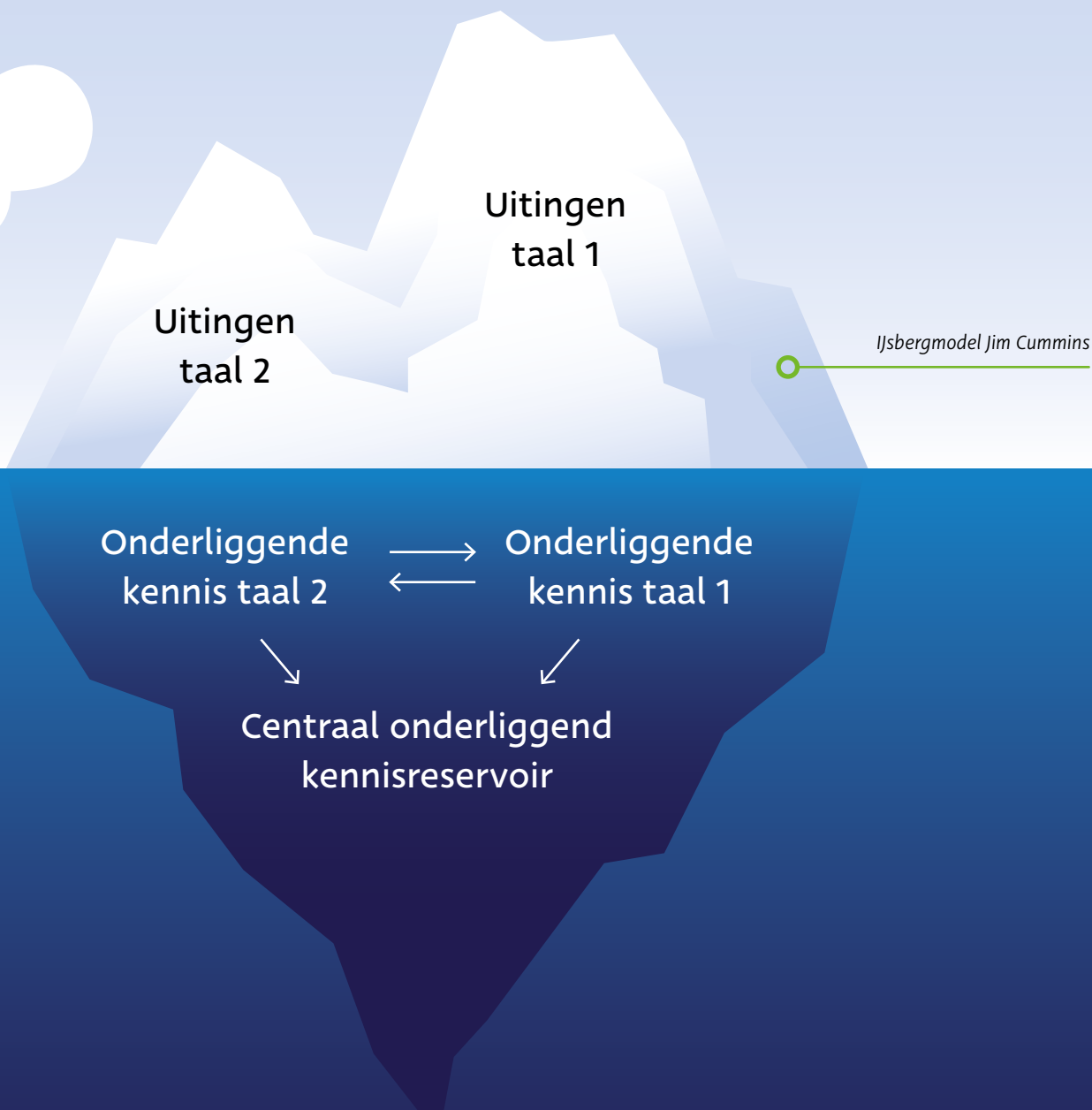
UITVOERING: Pak voor de groep een voorwerp van de tafel en *model* voor de groep met ouders en kinderen: "Ik heb iets gevonden... Waar zou ik dit voor kunnen gebruiken? Waar zou het vandaan komen? Zou je het ook voor iets anders kunnen gebruiken? Heb je het wel eens eerder gezien, vertel eens?"

Doe dit ook voor met een voorwerp dat kinderen en ouders mee hebben gebracht. Laat vervolgens ieder koppel een voorwerp pakken van de tafel. Loop door de groep en stimuleer het gesprek en doe voor. Na een paar minuten kan het voorwerp doorgegeven worden of kunnen ouder-kindparen een nieuw voorwerp kiezen.

Meertaligheid en taalontwikkeling

Een andere thuistaal ondersteunt

Hoewel de aanpak Thuis in Taal gericht is op taalversterking, gaat het hierbij niet per se om de *Nederlandse* taal. Natuurlijk is het belangrijk goed Nederlands te leren als je hier opgroeit, maar dat hoeft niet ten koste te gaan van andere talen die een kind gebruikt. Een andere thuistaal kan juist een opstap zijn en het Nederlands ondersteunen. Bovendien is de thuistaal een onderdeel van je identiteit en draagt die bij aan een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling, betoogt Frederike Groothoff, expert meertaligheid.

Taalkundige Frederike Groothoff legt uit dat je talen voor kunt stellen als ijsbergen. Boven water lijken ze los van elkaar te drijven, maar onder water zijn ze met elkaar verbonden. Ook bij talen is dit het geval: ze delen veel met elkaar. Als kennis in één bepaalde taal wordt ontwikkeld, dan kan die ook betekenis hebben voor een andere taal. "Het zou een gemis zijn als we een kind de toegang tot die kennis ontzeggen doordat we bepaalde talen negeren", legt Frederike uit.

Voortbouwen op de thuistaal

In de jaren voordat een kind naar school of de voorschool gaat, brengt het veel tijd door met de ouders of verzorgers. Dan ontwikkelt het de eerste kennis en ontstaat de ouder-kindrelatie. "Als dit in een andere taal gebeurt is het voor zowel ouder als kind vreemd om op school ineens over te gaan op het Nederlands. Het kan lijken of die eerdere kennis niet ter zake doet. Bovendien is het onnatuurlijk om ineens samen in een andere taal te praten. Ouder en kind moeten dan van vooraf aan beginnen, terwijl ze al iets moois hadden waarop voortgebouwd kan worden."

Redenen om een andere taal te spreken

"Er zijn verschillende redenen om met je kind een andere taal te spreken. Het kan zijn dat een ouder het Nederlands nog niet spreekt. Ook kan het zijn dat de taal deel uitmaakt van een geschiedenis die je als ouder graag deelt met je kinderen. Of de familie in het buitenland spreekt die taal en je wilt de communicatie met hen gemakkelijker maken. Bovendien verrijken ouders het talenrepertoire van hun kind met het doorgeven van de thuistaal. Daarmee geven ze het kind mogelijk een streepje voor in een toekomstige carrière. Bovenal maken talen onderdeel uit van het gezinsleven, van de ouder-kindrelatie en de identiteit van de ouders en het kind. Door daar ruimte aan te geven laat je zien dat het kind in volledigheid mag zijn wie het is en dat je begrijpt dat al die talen belangrijk zijn."

Breng de taalomgeving thuis in kaart

Als je de stappen van Thuis in Taal volgt, kun je steeds even stilstaan hoe je per stap aandacht aan meertaligheid kunt besteden. Frederike geeft wat tips: "Bij stap 1 bijvoorbeeld, breng je in kaart hoe de taalomgeving er thuis uitziet. Dit kan nuttige informatie opleveren over welke talen er thuis gesproken worden, wie welke taal met wie spreekt, of er voor het kind nog andere talen hoorbaar zijn en wat er met die talen gedaan wordt, zoals voorlezen, gesprekken voeren, liedjes zingen."

"Je kunt ouders vragen waarom bepaalde talen belangrijk zijn voor hun gezin en voor de toekomst van het kind. Dit kan natuurlijk bij het kennismakingsgesprek, maar het levert meer op als de relatie tussen ouders en professional zich verdiept heeft

Dr. Frederike Groothoff

Taalkundige en expert in meertaligheid.

en er vertrouwen in en respect is voor elkaar. Laat het onderwerp meertaligheid daarom bij elk oudercontact terugkomen."

Ook tijdens de ouder-kindactiviteiten (stap 4) is de taalomgeving een goed onderwerp. Laat ouders met hun kind bijvoorbeeld praten over de talen in hun leven. Ze kunnen in beeld brengen hoeveel talen er in hun gezin zijn. Ook in gezinnen waar alleen Nederlands wordt gesproken kan dit, want ook daar zullen andere talen voorbijkomen in liedjes, films, op televisie, tijdens het eten of in de omgeving buiten.

Werk aan een wederkerige relatie

Bij Thuis in Taal staat het bouwen aan een wederkerige, gelijkwaardige relatie tussen professionals en ouders centraal: stap 3. "Vraag je daarom steeds af of jouw informatie duidelijk is als die alleen in het Nederlands wordt gegeven. Ken je ouders die kunnen helpen vertalen? Vraag jezelf ook eens af vanuit welke visie en waarden en normen jij zelf iemand tegemoet treedt. Bedenk dat elke ouder een waardevolle bijdrage levert aan het opgroeien van het kind, ook als die aanpak afwijkt van wat je zelf gewend bent. Als een ouder zijn rol als opvoeder in de thuistaal kan vervullen, staat hij sterker."

Waarderen en gebruiken

Het toelaten van andere talen dan het Nederlands tijdens ouder-kindactiviteiten in de groep is soms best lastig. "Leerkrachten en pedagogisch medewerkers zijn het misschien niet gewend of leerden eerder dat er alleen Nederlands gesproken mocht worden op school", suggereert Frederike. "Daarom zou je ook eerst kunnen starten met een activiteit over talen of tradities. ►

Tijdens het thema 'feest' kun je dan praten over ieders favoriete feestdag en met een kleurrijke praatplaat vol diverse feesten kunnen ouder en kind in gesprek. Ook kun je praten over een favoriet boek, verhaal of televisieprogramma. De taal van dat boek, verhaal of programma, maakt dan helemaal niet uit."

"Als je op de groep start met het gebruik van thuistalen, is het belangrijk dat alle ouders en kinderen begrijpen waarom dat gedaan wordt. Niet om buiten te sluiten, maar juist om alle ouders en kinderen gelijke kansen te geven op taalversterking, ieder in de taal die het best bij hem of haar past. Soms is het nodig elkaar de tijd te geven om te wennen aan deze situatie. Jij kunt vertellen over de meerwaarde van het gebruik van thuistalen en het gesprek hierover gaande houden."

"Als het al gebruikelijk is om ouders met hun kind in de thuistaal te laten praten, dan is het goed om de meertaligheid expliciet te waarderen. Je kunt ouders in de thuistaal verhalen laten vertellen, liedjes laten zingen of boekjes laten voorlezen. Betrek bij een thema de ervaringen van ouders en bedenk hoe zij vanuit hun tradities kunnen bijdragen aan nieuwe kennis voor alle kinderen. Misschien kunnen ouders iets meebrengen en laten zien? Een mooie start of afsluiting van de ouder-kindactiviteit is het begroeten van alle ouders en kinderen in hun thuistaal. Vraag ouders daarover na te denken met hun kind: hoe begroeten we elkaar eigenlijk? In welke talen kunnen wij dat en wat zouden we de andere ouders, kinderen, pedagogisch medewerkers of leerkrachten willen leren?"

Verhalen in de thuistaal

Hoewel samen lezen belangrijk en fijn is, hoeft dat niet altijd met geschreven tekst. "Lezen is meer dan voorlezen. Om bij een boek zonder woorden een verhaal te verzinnen, hoef je niet geletterd te zijn. Of stel voor samen te luisteren naar prentenboeken in de thuistaal op www.prentenboekeninalletalen.nl."

Volgens Frederike is het slim om ouders voorbeelden te geven van hoe ze in de thuistaal de interactie met hun kind kunnen stimuleren. "Dat kan tijdens alle dagelijkse routines zoals aankleden, eten koken, boodschappen doen of van en naar huis rijden. Leg uit dat alleen al door in de thuistaal te 'ondertitelen' kinderen veel leren. Het belangrijkste is dat je gewoon gezellig met elkaar kletst in de taal die je het beste beheerst. Meer is niet nodig om een talig voorbeeld te zijn. En als bonus bouw je tegelijkertijd aan de relatie met je kind." ■

Dilemmaspel

Wil je het omgaan met thuistalen bespreekbaar maken in jouw team? Frederike ontwikkelde, samen met Thuis in Taal-trainers, een dilemma-spel met veertien dilemma's om een gesprek op gang te brengen over meertaligheid en te ontdekken waar iedereen staat.

Je vindt het spel op pagina 17 t/m 24 van dit magazine.

◦ Dilemmaspel

Dilemmaspel

Speel dit spel in groepjes van 5 à 6 personen.

Luister goed naar elkaar en zie de antwoorden niet als goed of fout, maar als startpunt voor een gesprek.

De dilemma's zijn expres wat sterk geformuleerd, dus overleg vooral wat jullie ideale 'oplossingen' zijn.

Spelregels

- 1 De eerste persoon pakt een kaartje.
- 2 Lees het dilemma voor én de 4 reacties.
- 3 Vertel met welke reactie jij het eens bent of waarom jij het oneens bent. Vertel of je de reacties herkent uit je eigen praktijk.
- 4 Geef eventueel een andere eigen reactie.
- 5 Anderen kunnen reageren op het dilemma:
A Welke reactie hebben ze wel eens gehoord?
B Welke reactie zouden ze zelf geven?
- 6 De volgende persoon pakt een kaartje en start weer bij stap 2...

Taal in de organisatie

Een groepje ouders staat in de hal luidruchtig met elkaar in het Portugees te praten. *Wat vind je en wat doe je?*

- A** Ik erger me aan de luidruchtigheid, ga op ze af en vraag of ze wat zachter willen praten omdat ze de groepen verstoren.
- B** Ik vind het vervelend dat ik niet snap waar het over gaat, ga op ze af en wijs ze op de afspraak dat we allemaal Nederlands spreken in het gebouw.
- C** Ik heb er geen last van en ga gewoon verder met mijn taken.
- D** Ik ben blij dat ze zo bij elkaar betrokken zijn en ik vraag of ze misschien een kopje thee willen in de ouderkamer.
- E** ...

Taal tijdens activiteiten

Na de uitleg van een rekenactiviteit zie je dat twee kinderen met elkaar aan het praten zijn in het Turks. *Wat vind je en wat doe je?*

- A** Ik vind het heel vervelend dat ik niet weet waar ze het over hebben en wijs hen op de afspraak dat we Nederlands spreken in de groep.
- B** Ik neem aan dat ze mijn uitleg aan het bespreken zijn en ga na 5 minuten bij ze langs om te vragen of ze het goed hebben begrepen.
- C** Geweldig! De Russische kinderen zijn ook in hun thuistaal aan het overleggen, net als de Arabisch sprekende kinderen. Ik geef altijd de ruimte om na de uitleg in hun thuistaal te overleggen.
- D** Ik vind het storend, maar ik laat ze even op de gang verder werken omdat ik weet dat ze elkaar helpen met rekenen.
- E** ...

Thuisculturen

De dag na het Holi-feest komt een kind met speciale koekjes voor de andere kinderen binnen. Wat vind je en wat doe je?

- A** Super! Ik wist helemaal niet wat het Holi-feest was, maar daar gaan we het in de kring even over hebben.
- B** Ik denk "Mmm, zoetigheid". Nu ja, ik laat het aan het einde van de dag uitdelen.
- C** Ja, tof hè?! Dat was afgesproken. De hele ochtend hebben we gewerkt rondom het Holi-feest.
- D** Zoetigheid? Nee hoor, het is de afspraak bij ons dat we alleen gezonde traktaties hebben.
- E** ...

Taal in de organisatie

Stel je zit in de sollicitatiecommissie en er komt iemand solliciteren waarvan je meteen hoort dat diegene met een buitenlands accent spreekt. Wat denk je en welke reactie geef je?

- A** O, wow, ik vraag meteen welke talen diegene nog meer spreekt naast het Nederlands, want dat vind ik altijd interessant.
- B** Ik denk dan meteen aan de input die zo iemand zal geven aan de kinderen, is dat wel het goede voorbeeld?
- C** Het is dat er een groot personeelstekort is anders zou ik zo iemand niet aannemen.
- D** Eindelijk een meertalige collega erbij! Deze persoon kan wellicht een mooie toevoeging zijn aan ons team om de meertalige families extra te ondersteunen.
- E** ...

Taal tijdens activiteiten

Er is een ruzie tijdens het buitenspelen in een groepje van Pools-Nederlandse kinderen. Er wordt over en weer geroepen in het Pools en een paar kinderen zijn aan het huilen. Wat denk je en wat doe je?

- A** Ik zeg tegen de kinderen dat ze elkaar niet mogen uitschelden en ik stel voor om het later uit te praten.
- B** Ik haal een collega die ook Pools spreekt zodat ze het met elkaar in het Pools uit kunnen spreken.
- C** Het is nou al de zoveelste keer dat ze ruzie maken in het Pools, voorlopig spreken ze dan maar even helemaal geen Pools!
- D** Ik word er een beetje moedeloos van, ze blijven maar ruzie maken. Ik weet niet wat ik kan doen.
- E** ...

Taal tijdens oudercontact

Je hebt een oudergesprek n.a.v. een onderzoek. De ouders van het kind waar het over gaat spreken niet zo goed Nederlands. Wat denk je en wat doe je?

- A** Geen probleem toch? Ik voer het gesprek gewoon in het Engels.
- B** Bij ons is de afspraak dat als ouders geen Nederlands spreken ze zelf voor een tolk zorgen.
- C** Supervreemd dat deze ouders na 10 jaar in Nederland nog steeds niet goed Nederlands spreken. Ik vraag of hun oudste kind er bij komt om te vertalen.
- D** Ik vind dit zo'n belangrijk gesprek dat ik zelf een tolk heb geregeld die in hun thuistaal kan tolken. Engels praten kan wel, maar dat is zowel niet mijn als hun beste taal.
- E** ...

Taal tijdens activiteiten

Bij het spelen in de huishoek spreken twee meisjes en een jongen de hele tijd in hun thuistaal met elkaar. Wat vind je daarvan en wat doe je?

- A** Ik vind het geweldig. Je ziet dat ze helemaal opgaan in het rollenspel en dat ze de handelingen uitvoeren die we in de grote kring hebben geoefend.
- B** Ik vind dit erg zorgelijk. Ik weet niet zo goed wat ik kan doen, want ze moeten natuurlijk in het Nederlands gaan praten.
- C** Ik maak me nu nog geen zorgen, ze zijn nog maar net in mijn groep. Ik geef hen de ruimte om even te landen in de groep.
- D** Ik ben hier niet zo blij mee en heb afgesproken met mijn collega dat we erop gaan letten om ze uit elkaar te houden tijdens het spelen.
- E** ...

Taal in de organisatie

Jullie merken dat veel informatie niet goed begrepen wordt door ouders en verzorgers die het Nederlands niet zo goed machtig zijn. Er wordt voorgesteld om de nieuwsbrief voortaan in het Engels te vertalen. Wat vind je daarvan?

- A** Ik twijfel of alleen een Engelse vertaling wel voldoende is. Er zijn ook erg veel ouders die het Engels niet machtig zijn.
- B** Ik vind dit onzin. Deze ouders hebben ervoor gekozen om naar Nederland te komen. Zij moeten zelf dan maar de moeite nemen om Nederlands te leren of het zelf te vertalen.
- C** Super! Ik wil die vertaling wel steeds maken.
- D** Ik denk dat het beter is om een onderzoekje te doen waarom de informatie niet goed begrepen wordt. Misschien is het wel iets anders dan de taalbarrière.
- E** ...

Taal tijdens activiteiten

Tijdens het voorlezen zie je aan een kind dat net nieuw is in de groep en nog niet zo veel Nederlands kan, dat er herkenning is bij een plaatje. Wat denk je en wat doe je?

- A** Jammer dat ze er niets over kan zeggen in het Nederlands. Ik onthoud welk boek het is en leer het over een tijdje nog een keer voor.
- B** Ik ben blij dat het kind herkenning laat zien. Ik vraag bij het ophalen of moeder weet wat het zou kunnen zijn.
- C** Jammer maar helaas, ze moet eerst Nederlands leren.
- D** Ik laat een ander kind met dezelfde thuistaal vragen wat er is en krijg dan te horen dat het kind dit thuis ook een keer heeft meegemaakt.
- E** ...

Taal tijdens activiteiten

Je gaat een nieuw thema beginnen met veel nieuwe woorden. Er zijn verschillende kinderen nieuw in de groep die nog niet veel Nederlands kennen. Je wilt vanmorgen beginnen met een kringgesprek om voorkennis op te halen. Wat denk je en wat doe je?

- A** Pfff, wat lastig zeg. Ze kunnen tijdens het kringgesprek beter iets anders doen, ze kunnen later wel meedoen met de doe-activiteiten.
- B** Ik denk dat het wel gaat lukken, want de kinderen hebben gisteren al een pre-teaching gehad over het onderwerp.
- C** Tja, ik moet dus erg goed opletten op hun gedrag in de kring, zodat ze het niet verstoren voor degenen die het wel kunnen volgen.
- D** Ik verzamel veel concrete materialen en plaatjes en laat kinderen eerst met een (taal)maatje reageren op wat ze zien.
- E** ...

Taal tijdens oudercontact

Tijdens een oudergesprek vertelt een ouderpaar dat de ene ouder Turks en de andere Spaans met hun kind spreekt en dat ze onderling Engels praten. Ze vragen jou of dit verwarrend is voor hun kind. *Wat denk je en welke reactie geef je?*

- A** Oei, dat is een moeilijke, ik weet het zelf eigenlijk niet.
- B** Ik zal hen vertellen dat ze echt moeten gaan kiezen, want drie talen en ook nog Nederlands is echt te veel.
- C** Wow, wat een rijkdom aan talen! Ik vertel dat het niet verwarrend is. Misschien zal ik ze het advies geven om iemand te vinden die mee kan denken over het talenbeleid thuis.
- D** Ik vertel dat hun kind hierdoor wellicht wat trager is met de Nederlandse taalverwerving, maar dat ik me daar geen zorgen over maak. Zoveel talen leren kost gewoon meer tijd.
- E** ...

Taal tijdens activiteiten

Tijdens de woordschatactiviteit roept een kind hard door de groep dat het woord heel erg lijkt op een vies woord in zijn thuistaal. *Wat vind je en wat doe je?*

- A** Ik word boos, want ik wil geen vieze woorden horen.
- B** Ik ben even geïrriteerd, maar ga verder met mijn les.
- C** Ik ben verbaasd en vraag even door. Inderdaad, de woorden lijken wel erg veel op elkaar.
- D** Dat is bij mij in de groep heel gewoon, want ik vraag geregeld naar vertalingen van de woorden in hun thuistaal. Ik laat andere kinderen ook vergelijken met hun thuistalen.
- E** ...

Taal tijdens ouder-kindactiviteiten

Een aantal ouders wil wel meedoen tijdens de ouder-kindactiviteiten, maar spreekt nog maar weinig Nederlands. *Wat denk je en welke reactie geef je?*

- A** Voorlopig is dat geen probleem. Zij kunnen gewoon in hun thuistaal de activiteit doen, maar ik raad ze wel Nederlandse les aan.
- B** Het spreken in andere talen kan anderen wellicht storen, dus zij moeten dan maar in een apart lokaal de activiteit in hun taal doen.
- C** Tja, bij ons hebben we de afspraak dat iedereen Nederlands spreekt, dus dan moeten ze maar meedoen met een ander ouder-kindpaar.
- D** Vooral de activiteit in hun thuistaal doen! Daarmee kunnen ze hun kind het beste voorbeeld geven toch?!
- E** ...

Taal tijdens oudercontact

Stel, je spreekt zelf naast het Nederlands nog een andere taal en een ouder spreekt je op de gang aan in die taal. *Wat denk je en welke reactie geef je?*

- A** Ik een andere taal dan het Nederlands spreken? Nou ja, Engels, maar daar houdt het ook wel op.
- B** Ik ben superblij dat ik deze ouders in hun beste taal te woord kan staan.
- C** Oei, ik laat hen uitspreken, maar reageer in het Nederlands terug, want dat is de regel bij ons.
- D** O, nee! Ik neem hen snel mee naar een apart kamertje, want eigenlijk mag ik mensen niet in een andere taal te woord staan, dat mag alleen met Engels.
- E** ...

Een nieuwe masteropleiding

Ontwikkeling jonge kind vraagt om specifieke kennis en kunde

Jonge kinderen hebben een leeromgeving nodig die aansluit bij hun ontwikkeling. Dat wisten we natuurlijk al, maar een masteropleiding op dit vakgebied was er nog niet. Dat gaat nu veranderen.

In september 2023 start Hogeschool Rotterdam met de deeltijd masteropleiding *Jonge Kind. Integraal Samenwerken aan Kansrijke Contexten*. Deze nieuwe opleiding is voor professionals die werken met of voor kinderen in de leeftijd van 0 tot 8 jaar. Dat kan bijvoorbeeld in de kinderopvang zijn, in het primair onderwijs of bij gemeenten. **Annemarie van Efferink** is de initiatiefneemster van deze nieuwe opleiding.

Hoe krijgt het samenwerken met ouders aan taal een plek in deze master?

"We werken vanuit een zogenaamde bio-ecologische visie: we bezien de ontwikkeling van het kind in een groter geheel. Kinderen ontwikkelen zich in leefwerelden waartussen grote verschillen bestaan. Het idee is om gebruik te maken van de kennis die kinderen meebrengen vanuit thuis en bruggen te bouwen tussen school, kinderopvang en thuis. Als er verbinding ontstaat tussen de leefwerelden ontwikkelen kinderen zich beter en dat is natuurlijk ons doel."

Waarom een nieuwe master Jonge Kind?

"Het stimuleren van de vroegkinderlijke ontwikkeling vraagt om specifieke kennis en kunde. Het is van belang dat we studenten opleiden die kunnen aansluiten bij hoe de ontwikkeling in die leeftijd verloopt. Zo'n opleiding was er nog niet. Wij zijn blij hieraan nu te kunnen bijdragen. Juist op deze leeftijd kunnen we het verschil maken."

Wat leren studenten bij deze opleiding?

"Ze leren een beredeneerd aanbod te ontwerpen dat past bij de ontwikkeling van jonge kinderen; het gaat om het bieden van rijke interacties en een rijke omgeving. Ze ontwikkelen in de master een visie op het werken met jonge kinderen, gebaseerd op nationale en internationale inzichten."

"Daarnaast leren we studenten hoe je dat aanbod een duurzame plek geeft in een organisatie. Dat kan door onderzoekend te werken. Daarmee jaag je veranderingen aan binnen een organisatie. Ze leren analyseren en evalueren en ontwikkelen praktijkverbeteringen."

Werken jullie dan ook met de aanpak Thuis in Taal?

"Jazeker, de aanpak Thuis in Taal helpt professionals die verbinding tussen school en thuis te concretiseren. Ze leren de thuisomgeving kennen en erkennen als een belangrijke plek waar kinderen taal ontwikkelen. Door vanuit een integraal kader te werken, zien studenten dat het samenwerken met ouders aan taal geen bijzaak is, maar een voorwaarde voor een kansrijke ontwikkeling van het kind."

Interesse?

Lees meer over de master op de website van Hogeschool Rotterdam

Samen concrete afspraken maken

Alles draait om visie!

Wil je dat ouders en kinderen Nederlands met elkaar spreken binnen de schoolmuren of moedig je binnen jouw organisatie het spreken van de thuistaal aan? Mogen ouders een keer per week een kwartiertje in de klas of zijn ze bij jullie op ieder moment van de dag welkom? Hoe vaak wil je minimaal contact opnemen met ouders en bellen jullie ook wel eens om iets leuks te delen? Als je als organisatie echt goed wil samenwerken met alle ouders, dan heb je een heldere visie nodig met concrete afspraken. Een visie die niet in de la verdwijnt, maar continu wordt nageleefd.

Saskia de Bruijne

Op Kindcentrum IJsselmonde in Rotterdam ging Teamleider Jonge Kind Saskia de Bruijne met haar collega's hiermee aan de slag. De integrale visie van hun nieuwe kindcentrum vertaalden ze naar concrete afspraken over het samenwerken met ouders. "Toen we begin 2022 als kindcentrum startten, waren de uitdagingen vooral de huisvesting en het landen op de locatie", vertelt Saskia. "Bovendien woedde het staartje van corona, mochten ouders nog niet naar binnen en moesten collega's elkaar nog leren kennen. Toen het stof in de loop van 2022 neerdaalde, was er eindelijk tijd de integrale visie van het kindcentrum door te ontwikkelen naar concrete handvatten voor het samenwerken met ouders. En dan hebben we het echt over waarneembaar gedrag waarvan we uit onderzoek weten dat het werkt. Wat willen we onszelf zien doen of horen zeggen als we volgens de visie te werk gaan?"

Bewustwording

In teamvergaderingen werkten ze aan bewustwording. Met hulp van de praatplaat werd gesproken over het belang van samenwerken met ouders en wat daarover bekend is uit onderzoek. Denk aan het belang van aansluiten bij de taalomgeving thuis en het opbouwen van wederkerige relaties. Ook bespraken ze waarom ze dat graag goed wilden doen. "Onderzoek leerde ons dat het maken van verbinding tussen school en de leefwereld thuis een belangrijke meerwaarde heeft voor de ontwikkeling, in het bijzonder de taalontwikkeling. Bovendien realiseerden we ons dat kinderen gemiddeld maar tien procent van hun leven op school doorbrengen en negentig procent elders verblijven. Aan ons de uitdaging die leefwerelden te verbinden en aan te sluiten bij dat andere leven buiten onze muren. Daarvoor is een goede relatie met ouders nodig, maar hoe bouw je die op en zorg je ervoor dat ook ouders continu aandacht krijgen in ons handelen?" Om die focus in de dagelijkse

Uit de visie van Kindcentrum IJsselmonde:

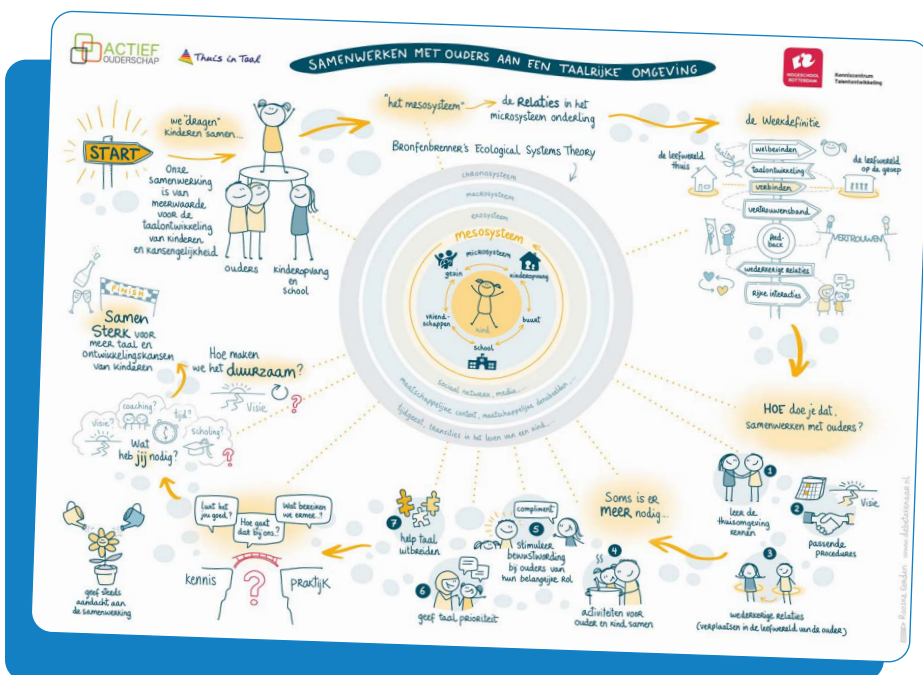
Wij moedigen het gebruik van de thuistaal aan in de communicatie tussen kinderen en hun ouders/verzorgers, ook als dat niet de Nederlandse taal is. Ouders/verzorgers kunnen ook binnen de school in de thuistaal spreken.

praktijk vast te houden werd in de peuter- en kleutergroepen gebruikgemaakt van de stappen van Thuis in Taal, inclusief wekelijkse ouder-kindactiviteiten.

Ontwikkelgroep

In de ontwikkelgroep 'Samen werken aan opgroeien' waren alle groepen vertegenwoordigd, inclusief de peuters en speciaal basisonderwijs en de medewerker ouderbetrokkenheid, en gingen ze in gesprek. "We startten iedere keer door 'onze parels' in de samenwerking met ouders te delen en ook wat we lastig vonden. Een voorbeeld is het omgaan met het spreken van de thuistaal door ouders en kinderen binnen de school. Hierover waren we het niet gelijk eens. Verschillende collega's hadden vroeger geleerd dat het belangrijk is dat ouders en kinderen Nederlands spreken met elkaar. Wetenschappelijke kennis over taalvererving en meertaligheid werd besproken. We kwamen toen samen tot de conclusie dat het in het belang van de taalontwikkeling van het kind is als ouders spreken in de taal die ze het beste beheersen. Zowel op school als thuis. Ook als dit een andere taal is dan het Nederlands. De volgende stap is dan om zo'n uitgangspunt ook als team in praktijk te brengen. Dat is niet altijd makkelijk. Je eigen overtuigingen zijn vaak lastig overboord te zetten... Aan ons de taak dit onderwerp dus goed op de agenda te houden en er met elkaar over te blijven spreken!"

samen tot de conclusie dat het in het belang van de taalontwikkeling van het kind is als ouders spreken in de taal die ze het beste beheersen. Zowel op school als thuis. Ook als dit een andere taal is dan het Nederlands. De volgende stap is dan om zo'n uitgangspunt ook als team in praktijk te brengen. Dat is niet altijd makkelijk. Je eigen overtuigingen zijn vaak lastig overboord te zetten... Aan ons de taak dit onderwerp dus goed op de agenda te houden en er met elkaar over te blijven spreken!"

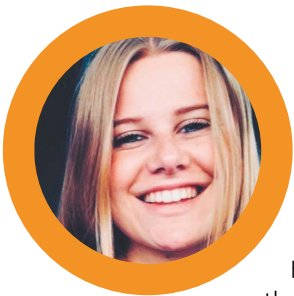

Praatplaat 'Samenwerken met ouders aan een taalrijke omgeving'.

Studenten ontwikkelen producten voor de beroepspraktijk

Emotiekaarten en stappenplan ondersteunen de begeleider

Elk jaar ontwikkelen studenten Social Work aan Hogeschool Rotterdam tijdens hun afstudeeronderzoek een product ter ondersteuning van de beroepspraktijk. Erin Braanker maakte afgelopen jaar een Zilveren Driehoek voor de thuisbegeleiders van Thuis in Taal Thuis en Christa Luyeye bedacht Emotiekaarten die helpen bij het reflecteren op ouder-kindactiviteiten thuis. Hoe kwamen zij tot het maken van deze producten en wat hebben zij er zelf van geleerd?

Erin, misschien kun jij eerst vertellen wat Social Work voor opleiding is?

"Het is een hbo-opleiding gericht op sociaal werk. In de eerste twee jaar bouw je aan een algemene basis van theorie en praktijk. In het derde jaar start de specialisatie en kies je uit de profielen jeugd, welzijn & samenleving en geestelijke gezondheidszorg. Ik koos het profiel jeugd. In mijn laatste jaar ondersteunde ik pedagogisch medewerkers en begeleidde ik ouder-kindactiviteiten op Kindcentrum IJsselmonde hier in Rotterdam in het kader van de Thuis in Taalaanpak. Ook werkte ik mee aan Thuis in Taal bij gezinnen thuis."

Waar ging jullie afstudeeronderzoek over?

Erin: "Mijn onderzoek ging over de samenwerking tussen pedagogisch medewerkers in de voorschool en leerkrachten in groep 1 en 2 binnen de aanpak Thuis in Taal op het kindcentrum. We kwamen erachter dat zij naast de reguliere gezamenlijke overleggen maar weinig samenwerken. Ik heb in mijn onderzoek alle betrokkenen gevraagd of zij die samenwerking belangrijk vinden en zo ja, hoe zij die het liefst zouden vormgeven. Uit die gesprekken bleek dat de bereidheid en de wil tot samenwerken bij alle partijen groot was, vooral ook om van elkaar te leren, maar dat het in de praktijk lastig bleek. Ik vond het een mooie uitdaging om te onderzoeken hoe we de samenwerking wel tot stand konden brengen."

Christa, koos jij ook het profiel jeugd?

"Nee, ik heb voor welzijn & samenleving gekozen. Ik ben dan ook pas wat later bij het onderzoek van Thuis in Taal Thuis terechtgekomen. Maar omdat je hierbij ook met ouders en kinderen in een gezinssituatie werkt, sloot dat goed aan."

Christa: "Ik begeleidde binnen het onderzoek naar Thuis in Taal Thuis gezinnen bij de ouder-kindactiviteiten thuis. Hierbij wil je aansluiten bij de interesses en routines van het gezin. We bedachten activiteiten die betrokkenheid bij kinderen stimuleren, interactie uitlokken, om zo in kleine stapjes de taal uit te breiden. Vervolgens wilden we graag reflecteren op die activiteiten met de ouders, maar dat is best moeilijk. Zeker als ouders een andere taal spreken of weinig scholing hebben gehad. We zagen vaak dat er vooral sociaalwenselijke antwoorden gegeven werden. Ouders wilden wel meewerken, maar begrepen soms niet helemaal wat wij vroegen."

En jullie hebben nagedacht over oplossingen?

Christa: "Ja, ik ben gaan onderzoeken hoe je wel kunt reflecteren met lager opgeleide ouders. Hierbij kwam ik uiteindelijk uit bij een kaartspel met daarop gezichten met emoties. Ouders kunnen nu bij een vraag tijdens de reflectie een kaart kiezen waar we een gesprekje over kunnen voeren: 'Hoe voelde je je erbij?', 'Wat heb je gezien bij jouw kind?'. We merken dat er met deze kaarten meer ruimte is om het gesprek te starten en te luisteren naar elkaar. Het helpt ouders

Wil je hier meer over weten?

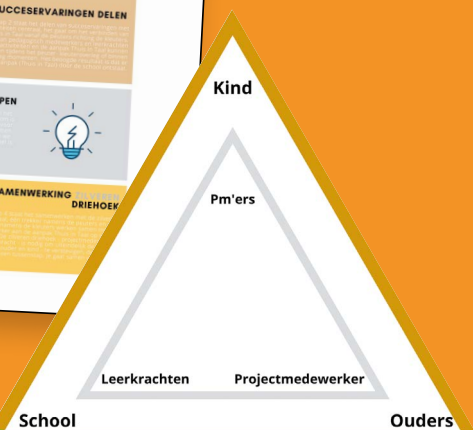
Neem contact op met het Kenniscentrum Talentontwikkeling van Hogeschool Rotterdam, via: secrTalentontwikkeling@hr.nl

bewust stil te staan bij hun ervaring met de activiteit. En doordat we het wekelijks gebruiken, ontwikkelt zich een routine. Voor de begeleider is het een middel om van ouders te horen hoe ze het vinden."

Erin: "Ik heb nagedacht over hoe je de samenwerking tussen de peuter- en kleuterleerkrachten en de projectmedewerkers kunt versterken. Hiervoor heb ik een stappenplan ontwikkeld. Het kreeg de vorm van een driehoek, omdat die in alle gesprekken steeds naar voren kwam: de driehoek van samenwerking tussen pedagogisch medewerker, leerkracht en projectmedewerker. Omdat we al een gouden driehoek kennen [red.: de driehoek kind, leerkracht en ouder], werd het een zilveren. Het stappenplan maakt zichtbaar wat nodig is voor samenwerking tussen pedagogisch medewerkers, leerkrachten en projectmedewerker en waar je staat in het proces. Bij stap 1 werken professionals in peuter- en kleutergroepen aan succesvolle ouder-kindactiviteiten met hulp van de projectmedewerker. Bij stap 2 delen zij deze succeservaringen met elkaar. Bij stap 3 stemmen de professionals de doelen die zij hebben voor het samenwerken met ouders af. En bij stap 4 is de samenwerking de norm en krijgt deze een standaardplek in bijvoorbeeld het onderbouwoverleg. Daar wordt dan gewerkt aan een doorgaande lijn om de samenwerking tussen school en ouders te bevorderen."

Hoe is het ontvangen?

Erin: "Bij de projectmedewerkers (red.: dat zijn coaches op de scholen en de begeleiders bij ouder-kindactiviteiten thuis) moest het even landen. Het is best simpel en lijkt misschien op wat er al was, maar dat is meteen ook de kracht. Toen ik er met hen over in gesprek ging,

Erin:

"Ik heb een stappenplan ontwikkeld waarmee je de samenwerking tussen de peuter- en kleuterleerkrachten en de projectmedewerkers kunt versterken."

boden de stappen inzicht. Het gesprek liet zien dat het werken richting samenwerking tussen professionals ook volgens kleine stappen verloopt, net als de samenwerking tussen school en ouders. Als een projectmedewerker ziet dat de samenwerking op stap 2 zit, kan ze de begeleiding daarop aanpassen. Ik heb ook tips toegevoegd om te helpen bij de stap zelf. Ik ben tevreden met hoe het model is geworden. Ik werk er zelf ook mee en merk dat het me houvast biedt. Heel leuk om te ervaren."

Christa: "Ja, ik heb mijn product ook in de praktijk getest en zag dat het werkte. Collega's zijn enthousiast. Het is belangrijk dat je steeds kijkt wat ouders nodig hebben en je aansluit bij wat voor hen passend is. Het is een fijn hulpmiddel geworden!"

Inspiratie- festival

Thuis in Taal

Nagenieten met
een fotoimpressie

8 maart

Thuis in Taal,
op school en thuis

Verbinden en versterken met kennis en netwerken

Thuis in Taal is ontwikkeld in Rotterdam, maar de aanpak wordt inmiddels in heel Nederland toegepast. Dat laatste komt mede door de Gelijke Kansen Alliantie (GKA), waarin een stevige partner gevonden is. We spraken Nienke Dek, die als projectleider van de Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders aangesloten is bij Thuis in Taal.

Op de website van de GKA staat: Ieder kind moet zich volledig kunnen ontwikkelen. Zijn of haar achtergrond, het opleidingsniveau van ouders of hun financiële situatie mag geen invloed hebben op de schoolprestaties van een kind.

Maar Nienke, wat is de GKA?

"De GKA is een initiatief van het Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) gericht op het vergroten van kansengelijkheid in het onderwijs. Dat doen we samen met scholen, gemeenten en maatschappelijke organisaties. De GKA wil de verbinding tussen de drie leefwerelden van het kind -school, thuis en omgeving- versterken.

Het gaat erom dat die ene leraar, in dat klaslokaal op die ene school en in die ene wijk in die ene gemeente voor die ene leerling het verschil kan maken. De GKA kijkt naar wat er nodig is. Wat zijn de initiatieven en behoeften bij scholen, gemeenten en maatschappelijke organisaties? Wat gebeurt er al? En dat ondersteunen we met kennis en geld, we verzamelen data, financieren onderzoek en helpen bij de communicatie. Dat doen we onder andere met gemeentelijke en landelijke GKA-agenda's."

Hoe is dat ontstaan?

"Zes jaar geleden begonnen we met een kleine groep enthousiaste gemeenten en scholen. Inmiddels zijn 101 gemeenten aangesloten bij de GKA, met een GKA-agenda gericht op uitdagingen rondom kansengelijkheid in hun lokale context. In onze samenwerkingen zagen we een aantal thema's steeds terug-

komen en er bleek duidelijk behoefte aan verdieping, om kennis te delen en landelijk ervaringen uit te wisselen. Wij konden dat faciliteren en op gang brengen. Daarvoor hebben we drie landelijke GKA-agenda's geïntroduceerd: professionalisering, omgaan met armoede op scholen, en taal en ouders."

Wat is in jouw ogen de reden dat Thuis in Taal goed bij de GKA past?

"Thuis in Taal legt lokaal verbindingen tussen thuis, school en omgeving en doet dat door maatwerk te leveren, door aan te sluiten op wat er al is en wat er nodig is. Want er kunnen veel verschillende verklaringen zijn waarom kinderen in een minder taalrijke omgeving opgroeien. Soms gaat het over erkenning en waardering voor meertaligheid en diversiteit, soms is laaggeletterdheid de grootste uitdaging. Of een gezin leeft in armoede waardoor er thuis weinig materialen zijn, veel stress is en weinig energie. De mix en de mate waarin die lokale of individuele context verschilt, vraagt om een andere invulling van de aanpak. Thuis in Taal is daarom net als de GKA een lerende aanpak."

Je gaat veel het land in, bezoekt leraren, bestuurders, schooldirecteuren. Wat zijn de vragen die je tegenkomt?

"In een leerkring waar ik pas was, had een aantal leerkrachten vooral praktische vragen. Zij hadden de visie van Thuis in Taal omarmd, maar worstelden met de vertaling naar de praktijk: het bedenken en inplannen van de ouder-kindactiviteiten. Maar ik kom ook diepere of meer overkoepelende vragen tegen. Niet alleen bij leraren, ook bij schoolleiders. Hoe borg je de aanpak en de visie rondom samenwerken met ouders in je school? Hoe ga je om met meertaligheid, of diversiteit in je klas? Hoe zorg je dat ouders verbonden blijven aan de school, zeker in wijken waar kansengelijkheid een belangrijk thema is en het vertrouwen in de overheid en instituties de afgelopen jaren sterk gekelderd is? Hier speelt de GKA dan op in."

"De GKA wil de verbinding tussen de drie leefwerelden van het kind -school, thuis en omgeving- versterken."

“Wat vooral helpt, is dat je merkt dat je er niet alleen voor staat. Dat anderen óók met dergelijke vragen lopen, dezelfde ervaringen hebben, verdieping zoeken.”

Wat staat er op de Landelijke GKA Agenda Taal en Ouders?

“Landelijk willen we kennis delen. Dat doen we bijvoorbeeld met webinars, zoals dat over meertaligheid met meertaligheidsexpert Frederike Groothoff. Zij gaf praktische tips over hoe je van ‘wij praten hier alleen Nederlands’ komt naar meer waardering voor en inzet van de thuistaal en van andere culturen. Het inspiratiefestival blijkt ook een succesvolle manier om mensen bij elkaar te brengen. Net als dit magazine natuurlijk, maar ook de train-de-trainer handreiking die het team van Thuis in Taal ontwikkelt. We willen ervoor zorgen dat alle opgedane kennis overdraagbaar is.”

Wat kunnen we nog verwachten van de Agenda Taal & Ouders de komende tijd?

“Er kunnen nog steeds scholen en gemeenten aansluiten en elke nieuwe locatie brengt nieuwe vragen met zich mee. Verder richten we momenteel innovatiekringen in voor schoolleiders en voor beleidsmedewerkers. Door die bij elkaar te brengen, staan ze samen sterker en kunnen ze ervaringen en kennis met elkaar delen, precies zoals dat bij de leerkringen voor leraren gebeurt.

Wat vooral helpt, is mijn ervaring, is dat je merkt dat je er niet alleen voor staat. Dat anderen óók met dergelijke vragen lopen, dezelfde ervaringen hebben, verdieping zoeken. Dus daar zetten we op in: inspireren en het enthousiasme laten groeien.” ■

Heb je vragen over kansen-gelijkheid of wil je meer weten over de Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders?

Neem contact op met Nienke Dek of met je GKA-regiocoördinator.

Of kijk op de website www.gelijke-kansen.nl

Met lege handen? Zeker niet!

Tussen 7 en 9 uur is het spitsuur in de kinderopvang. Ouders racen in en uit om hun kind te brengen en snel naar hun werk te gaan. Het lijkt onmogelijk om de korte tijd die er is in te zetten voor het opbouwen van een relatie, laat staan om als pedagogisch medewerker en ouder samen aan de taalontwikkeling te werken. Gezamenlijke ouder-kind activiteiten organiseren lijkt helemaal een stap te ver. Dus sta je met lege handen?

"Nee, hoor!" vindt **Sylwia Stawarz**, manager kwaliteit bij kinderopvangorganisatie Kiddooz. "Ook bij het halen en brengen kun je als pedagogisch medewerker rolmodel zijn, iets voordoen en met ouders werken aan een gelijkwaardige relatie."

"Ouders vinden het lastig om elke ochtend langer op de groep te blijven. Dat bleek uit het onderzoek dat we bij Kiddooz hebben gedaan. Zij moeten bijvoorbeeld op tijd op hun werk zijn. Maar één keer in de week even blijven om met hun kind te spelen en in gesprek te gaan, lukt vaak wel. En op de andere dagen vinden ze het wel fijn om informatie te krijgen over wat er die dag is gebeurd. Op die manier kunnen ze daar met hun kinderen over praten."

"We sturen ouders één keer per week foto's van een ontwikkelingsgerichte groepsactiviteit. De foto's sturen we zonder toelichting. Dat stimuleert ouders

hierover in gesprek te gaan met hun kind. We voegen alleen toe: vraag aan uw kind! De pedagogisch medewerkers komen dan later in een gesprek met ouders en de kinderen terug op die foto's en laten zien dat het vooral om het samen praten gaat. Tijdens zo'n gesprekje betrekken ze het kind nadrukkelijk en doen ze de ouder eigenlijk voor hoe je in gesprek kunt gaan, in de hoop dat zij het op hun beurt thuis ook zo doen."

"Deze manier van werken hebben we vastgelegd in een werkinstructie. Daarin leggen we uit hoe belangrijk het is om de mogelijkheden en behoeften van ouders te leren kennen als je wilt dat het kind zich ontwikkelt. Ook hebben we daarin afspraken staan over wat we wekelijks, maandelijks en jaarlijks met ouders delen om hen te betrekken bij wat er op de opvang gebeurt en samen op te trekken. Ook over het delen van de genoemde foto's en het belang van het gesprek daarover. Dus, ja... het vraagt om het aansluiten bij de specifieke routine in de kinderopvang, maar het is ook in de kinderopvang echt mogelijk om samen aan de taalontwikkeling te werken." ■

☐	Arnhem	☐	Rotterdam
☐	Cuijk	☐	Tiel
☐	Duiven	☐	Venlo
☐	Eemsdelta	☐	Vlaardingen
☐	Westervoort	☐	Waalwijk
☐	Harderwijk	☐	West-Betuwe
☐	Heemskerk	☐	Woensdrecht
☐	Helmond		
☐	Nieuwegein		

Waar liggen de 'Thuis in Taal-gemeenten'?

In maar liefst zestien gemeenten zijn professionals aan de slag in kinderopvang, peuterscholen en de onderbouw van basisscholen met het samenwerken met ouders aan taal volgens de zeven stappen van Thuis in Taal. In diverse andere gemeenten zijn de voorbereidingen voor het werken met Thuis in Taal gestart. Wil jij weten in welke gemeenten Thuis in Taal wordt uitgevoerd? Check meteen je topografische kennis en doe hier de test!

Wil jij in jouw gemeente ook aan de slag met Thuis in Taal?

Neem contact op met David Kranenburg van Actief Ouderschap, via davidkranenburg@actiefouderschap.nl

Actief Ouderschap versterkt de relatie tussen ouders en professionals

Als schooldirecteur ondervond David Kranenburg het enorme belang van een goede samenwerking met ouders. Inmiddels zet hij zich als oprichter en directeur van Actief Ouderschap alweer ruim twaalf jaar in voor het versterken van de relatie tussen ouders en professionals. De laatste jaren met de aanpak Thuis in Taal.

"Dat wat in het laboratorium Rotterdam onderzocht is, brengen wij ook in de rest van Nederland in de praktijk. Eerst deden we dit in zeven gemeenten, maar inmiddels werken we in zestien gemeenten en word ik wekelijks benaderd of we niet ook op andere plaatsen kunnen

starten. Mijn vrouw Liesbeth [Kranenburg, red.] en ik zijn de directie van Actief Ouderschap. Anne Bos helpt bij de landelijke en lokale aansturing en bij communicatie en kennisdeling. Vijftien trainers ondersteunen onder de vlag van Actief Ouderschap op scholen en kinderopvang bij Thuis in Taal. Ik vind het echt geweldig om te zien hoe Thuis in Taal groeit in de harten van professionals. Het heeft zo'n enorm effect als ouders en school samenwerken. Kinderen doen het dan gewoon beter. Ze worden beter in taal en eigenlijk beter in alles!"

De overdracht van de aanpak Thuis in Taal

Geen quick fix!

Steeds meer professionals maken zich de zeven stappen van de Thuis in Taal aanpak eigen. Dat doen ze met hulp van de trainers van Actief Ouderschap. Trainers, maar je kunt ze beter coaches noemen, want ze komen niet langs om een snelle cursus te geven of 'even' te vertellen 'hoe het moet'. Over de verspreiding van de aanpak Thuis in Taal is goed nagedacht.

Monique Ruedisueli, Liesbeth Timmerije en Edith van Gils gaan alle drie het land in om op scholen, speelzalen en kinderdagverblijven professionals te coachen. Monique, vanaf het eerste uur betrokken bij de aanpak, vertelt: "Als je gaat werken volgens de principes van Thuis in Taal heb je een onderzoekende houding nodig én de kennis en vaardigheid om je eigen handelen en dat van ouders op elkaar af te stemmen. Dan pas kun je de taalontwikkeling van kinderen goed ondersteunen. Ik help professionals die relatie op te bouwen en zich daarbij bewust te

zijn van het eigen handelen." Dat gaat niet volgens een vaste methode, vertelt ze. Elke keer verloopt dat proces anders. "Er is geen cursus of quick fix om de samenwerking met ouders vorm te geven!"

Praktijksituatie verbeteren

Liesbeth vult aan: "Wij zijn als coach een gelijkwaardige partner, niet 'de deskundige'. We helpen de praktijk-situatie te analyseren door vragen te stellen. En we laten zien hoe je de theorie achter de aanpak kunt gebruiken om de praktijksituatie te verbeteren."

Monique Ruedisueli

“Als je gaat werken volgens de principes van Thuis in Taal heb je een onderzoekende houding nodig én de kennis en vaardigheid om je eigen handelen en dat van ouders op elkaar af te stemmen.”

“Ik verbind als Thuis in Taaltrainer of -coach inderdaad de wetenschappelijke kennis aan de dagelijkse praktijk,” beaamt Edith, die zelf ook in het basisonderwijs werkt. “Je verdiept je in wat die professional nodig heeft, wat zijn of haar werkomstandigheden zijn en daar sluit je op aan. Je houdt rekening met welke kinderen en ouders iemand te maken heeft, met wat voor organisatie. En we steken de handen uit de mouwen op de werkvloer. We proberen bijvoorbeeld samen met de professional ouder-kindactiviteiten uit.”

Alle coaches bij Thuis in Taal hebben inmiddels veel kennis die ze graag delen met andere professionals, bijvoorbeeld over het omgaan met meertaligheid of het herkennen van laaggeletterdheid. Edith: “Zo vertel ik geregeld dat in een klas met twintig leerlingen gemiddeld bijna vier kinderen een ouder hebben die laaggeletterd is. Het is vaak een eye-opener dat dit ook geldt voor mensen die hier geboren en getogen zijn en Nederlands als moedertaal hebben. Zo’n feit is een opening voor een gesprek hierover. Weet je hoe het met de taalvaardigheid van ‘jouw ouders’ staat? Die informatie sluit aan op de dagelijkse praktijk en helpt de professional met andere ogen kijken.”

Vast patroon

Hoewel er dus geen vaste methode is, zijn er wel stappen die helpen bij de bewustwording. Monique: “Ik kan de professional helpen even boven de eigen praktijk uit te stijgen en te vragen naar de eigen visie en benoemen wat ik zie. Als je weet hoe belangrijk ouders en de taalomgeving thuis zijn voor de taalontwikkeling, begrijp je dat je als professional bij die omgeving moet aansluiten. Soms gebruiken we visualisaties die helpen om iets inzichtelijk te maken. [Zo heb ik eens vier fysieke honken gemaakt om te analyseren waar iemand staat in het samenwerken met ouders aan taal. Bij honk 1 komen ouders de klas in, bij

Leren van elkaar

De professionaliseringsactiviteiten van Thuis in Taal ondersteunen het ‘van elkaar leren’. Activiteiten richten zich enerzijds op het gezamenlijk werken aan bewustwording van het belang van samenwerken met ouders aan de taalontwikkeling van kinderen. Anderzijds staan het bedenken en uitproberen van praktijkverbeteringen centraal. Hierbij wordt steeds gebruikgemaakt van wetenschappelijke inzichten. Deze aanpak leidt tot gemeenschappelijke vragen en doelen bij de deelnemende professionals en de wil om samen te werken aan praktijkverbetering.

Professionele leergemeenschappen

Op sommige scholen wordt al onderzoekend gewerkt en zijn professionals gewend in professionele leergemeenschappen te werken aan het gezamenlijk ontwikkelen van nieuwe kennis. Als een schoolteam het samenwerken met ouders aan taal wil onderzoeken en borgen, kan hierbij gewerkt worden met de aanpak van Thuis in Taal. Een leerteam van zes tot acht collega’s komt in dat geval gedurende een aantal jaren tijdens reguliere bijeenkomsten samen om kennis en ervaring uit de praktijk en wetenschap uit te wisselen. Een onderzoekscyclus van plannen, testen en evalueren helpt om de praktijk gezamenlijk te verbeteren.

Het onderzoeken van passende ouder-kind activiteiten is een voorbeeld waarmee leerteams aan de slag gaan. Collega’s ontwerpen met elkaar activiteiten waarbij zij aansluiten bij de kennis en ervaringen van kinderen en ouders en vervolgens testen ze de activiteiten in de eigen groep. In de leerteams evalueren ze en denken na over verbeteringen.

De Thuis in Taal coach sluit aan bij het leerteam en daagt professionals uit tot reflectie en brengt kennis in uit onderzoek en andere praktijken. Ook doet de coach mee bij de uitvoering van activiteiten op de werkvloer als co-coach. In bovenschoolse leerkringen nodigt de coach deelnemers uit om ervaringen en nieuwe ideeën en oplossingen met collega’s van andere scholen uit te wisselen.

Liesbeth Timmerije

“Er is altijd maatwerk nodig, elk traject kan op verschillende manieren starten.”

honk 2 doen ouders ‘iets’ samen met hun kind, bij honk 3 hebben ouder en kind taalstimulerende interactie (met behulp van ouder-kindactiviteiten) en bij honk 4 hebben ouder en kind taalstimulerende interactie in het dagelijks leven, dus ook thuis. Door hier fysiek bij stil te staan word je je letterlijk meer bewust van waar je staat. Het helpt je reflecteren op je eigen handelen.”

Om professionals ook praktisch te ondersteunen heeft Liesbeth vorig jaar zomer een map gemaakt die een professional helpt bij het werken aan een goede relatie met ouders. “Ik heb daarin alle materialen verzameld die Martine [van der Pluijm, red.] en haar team in de afgelopen jaren ontwikkelden. Checklists om de taalomgeving thuis in kaart te brengen, voorbeelden voor een jaarplanning, links naar filmpjes, inspiratie voor ouder-kindactiviteiten en samenvattingen van de onderzoeken die de aanpak onderbouwen.” Maar de map is niet meer dan een hulpmiddel, benadrukt Liesbeth. “De kracht zit hem in de professional zelf.”

Dat ziet ook Edith: “Daarom werken we ook daadwerkelijk mee met professionals in de praktijk. Als het niet de gewoonte is op een school, kan het lastig zijn ouders in de klas uit te nodigen. En dat is het ook: soms helpt het om bij de deur te staan en in andere situaties zorgt dat juist voor een drempel. Samen onderzoeken we in

de praktijk wat werkt. En natuurlijk bespreken we de nieuwe ervaring na. Met een beetje geluk kunnen we zelfs een nieuw inzicht vastleggen.”

Altijd maatwerk

Omdat de aanpak zeven stappen heeft, lijkt het logisch ze ook chronologisch af te gaan in de professionaliseringsbijeenkomsten. Toch is dat niet zo, legt Monique uit. “Het is zeker goed te beginnen bij stap 1, maar we kijken gaandeweg waar een professional staat. Is er bijvoorbeeld al een wederkerige band opgebouwd met ouders voordat wij kwamen, stap 3 in de aanpak, dan is het misschien beter te focussen op de ouder-kindactiviteiten van stap 4. Als er al wel een relatie met de ouders is opgebouwd, maar ze zijn nog niet actief betrokken in de procedures zoals in stap 2 gevraagd wordt, dan helpt het om daar eerst aandacht aan te besteden.”

“Er is altijd maatwerk nodig,” weet ook Liesbeth. Elk traject kan op verschillende manieren starten. “Soms is er een gemeentelijk initiatief met een kick-off, waarbij geïnteresseerden zichzelf aanmelden en je direct persoonlijk contact hebt. Maar het kan ook zijn dat een directie een school heeft aangemeld en leerkrachten nog geen idee hebben. Niet een wenselijke situatie, maar in zo'n geval gebruik ik de kennismaking om te verkennen wat iedereen al weet en doet. En ik richt me dan meer op ‘het waarom’, de reden om aan de slag te willen gaan.”

Edith: “Soms merken we wel dat deelnemers andere verwachtingen hebben: zij denken dat wij komen vertellen hoe zij het moeten doen. Maar het is onmogelijk om als buitenstaander een kant en klare oplossing te hebben voor een probleem. Die oplossing moet altijd op maat zijn, passend bij de context. En wie kent die situatie beter dan de professional zelf? Dat maakt dit werk ook zo mooi en boeiend. Samen kom je verder!” ■

advertentie

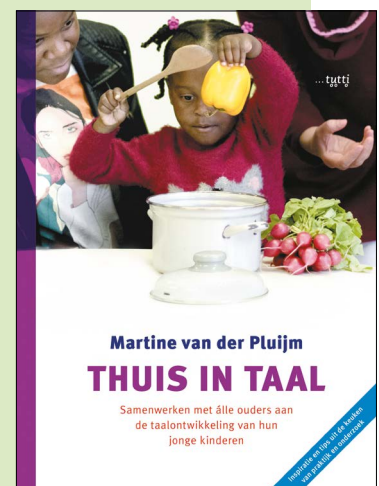
Nog meer weten over de aanpak Thuis in Taal?

Lees dan het boek *Thuis in Taal* van Martine van de Pluijm

Samenwerken met alle ouders aan de taalontwikkeling van hun jonge kinderen. Inspiratie en tips uit de keuken van praktijk en onderzoek.

155 blz. met veel foto's | gebonden uitgave met leeslintje | prijs € 34,50
ISBN 978 94 90139 339

Te koop in de boekhandel of gratis verzonden vanuit onze webwinkel:
www.tutti.nl

Zet in je agenda!

De volgende Webinars
Thuis in Taal zijn op:

2 oktober 2023

22 januari 2024

10 juni 2024

(en blijven terug te kijken op
www.aanpakthuisintaal.nl)

Kijk de webinars terug

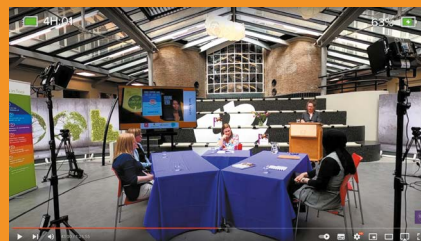
Webinar Thuis in Taal & Diversiteit

Webinar Thuis in Taal & Meertaligheid

Webinar Thuis in Taal & Kansengelijkheid

Websites

Thuis in Taal, Actief Ouderschap
www.aanpakthuisintaal.nl

Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders,
Gelijke Kansen Alliantie
www.gelijke-kansen.nl/actueel/landelijke-thema-agendas/taal-en-ouders

Kenniscentrum Talentontwikkeling,
Hogeschool Rotterdam
www.hogeschoolrotterdam.nl/onderzoek/lectoren/talentontwikkeling/lectoren/martine-van-der-pluijm/

COLOFON

REDACTIE: Anne Bos, David Kranenburg, Liesbeth Kranenburg, Carola Janssen, Martine van der Pluijm en Myrthe Stuit

PROJECTLEIDING: Anne Bos

VORMGEVING: studioBoven Grafisch ontwerp

FOTO'S EN ILLUSTRATIES: Mathilde Dusol Fotografie, Roy Borghouts Fotografie (p. 28, 29, 40), Sanne van der Most (p. 4), Rooske Eerden van De Betekenaar (praatplaat p. 39 en basis voor p. 9), Atelier van de Verbeelding (p. 12), Taalfotografie (p. 11)

DRIUKWERK: Flyeralarm (gedrukt op 100% kringlooppapier)

© Deze publicatie is een gezamenlijke uitgave van Hogeschool Rotterdam en Actief Ouderschap en is mogelijk gemaakt met de subsidie van de Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders.

Hogeschool Rotterdam, Museumpark 40, 3015 CX Rotterdam, 010 79 40 00 | Actief Ouderschap, Scheg 12, 3863 VD Nijkerk.

Op de middelbare school
begint de grotmensenwereld
waar het lijkt alsof je meer bereikt
als je net een beetje méér holt

Maar de één begint met voorsprong
en de ander moet nog komen
de één staat op te warmen
en de ander nog te dromen

Dat neemt de wereld ze dan kwalijk
ze moeten langs dezelfde lat
het maakt niet uit waar je vandaan komt;
wordt hetzelfde ingeschat

Of je ouders hier geboren
of je hersenen divers
of je minder goed kunt horen
maakt niet uit meer in de les

Er zijn docenten die nog denken
dat om taal te kunnen leren
je de leerling weet te helpen
door de taal ook te beheersen

Maar het ligt een beetje anders
we kunnen samen veel meer doen
het is niet eerlijk als ik kansen
van die doelgroep niet benoem

Het feit dat ik nu aan het woord
dat de poëtische constructie
en dat je doorhebt wat je hoort
nu geen talige obstructie

Dat je begrijpt wat ik bedoel
en dat je knikkend in je stoel
ja, dat is wat ik bedoel

Want het lijkt zo vanzelfsprekend
maar je bent niet vanzelf sprekend
je weet wat school en weet wat thuis
daarin samen heeft betekend

Achter deuren, in lokalen
in gesprekken en verhalen
in vertellen en vertalen
in gebaren en signalen

Je draagt vanzelf je steentje bij
als daarop durft te bouwen
geen professor hoeft te wezen
om op taal te doen vertrouwen

Van de school weer naar de ouders
van de ouders naar het kind
van de kinderen naar school toe
van de school toe naar het kind

We moeten samen bouwen
aan de taal en aan het woord
er is een wereld aan potentie
als je mag worden gehoord

– Jesse Laport, 2023

Deze tekst
maakte Jesse Laport
voor het Inspiratiefestival
Thuis in Taal op School en Thuis,
dat op 8 maart 2023
plaatsvond.